

משרד החינוך

דגשים בנוגע לפרסום הצעה לפתרון בחינת הבגרות בעברית: הבנה, הבעה ולשון

1. ההצעה לפתרון בחינת הבגרות בעברית המפורסמת בזאת היא דוגמה הכוללת כמה אפשרויות פתרון בתשובות הפתוחות, והיא אינה ממצה. במהלך הבדיקה ייתכן שייעשו שינויים ו/או הרחבות באפשרויות התשובה שיתקבלו על-ידי מעריכי הבחינה.
2. הפתרון להלן מביא את עיקר הסוגיות המרכזיות שהיו טעונות ליבון במסגרת המבחן, אך יודגש כי הוא איננו תשובה מלאה ומקיפה, המזכה בניקוד מלא. נדגיש כי ציון המבחן מורכב, מטבע הדברים, גם מגורמים נוספים שאינם מובאים בפתרון זה, ובהם: רמת ההתבטאות וניסוח התשובה, הקפדה על כללי הדקדוק והכתיב, התמקדות בעיקר, התבססות נכונה וראויה על הטקסט ועוד.
3. אם יתברר שנפלה טעות בהצעת הפתרון, תפורסם בתוך זמן סביר הצעה מתוקנת, והצעת הפתרון המתוקנת תהיה המחייבת. **טל"ח** (טעות לעולם חוזר) – פרסום הצעת הפתרון כפוף לטעויות, ואין בו כדי לחייב קבלת תשובה שגויה בידי מעריכי הבחינה.
4. בהתאם לחוזר מנכ"ל: טוהר הבחינות – תשע"ה/ה'9ד, נבחן בבחינת הבגרות מחויב לפעול על פי נוהלי טוהר הבחינות כדי להבטיח הליך בחינות אמין, הוגן ושוויוני. אם יתעורר חשד שהנבחן הפר את טוהר הבחינות, יחל הליך של **החשדת הבחינה**, כמפורט בחוזר. [קישור לחוזר המנכ"ל](#)

בהצלחה לנבחנים ולנבחנות!

משרד החינוך

הצעת פתרון לשאלון עברית: הבנה, הבעה ולשון, מס' 11281, קיץ תשע"ט

חלק ראשון — הבנה והבעה (50 נקודות)

על הנבחן לענות על כל השאלות 1-4 שבחלק זה.

1. **א.** "חדשות כזב" הן ידיעות שקריות הכוללות הטעיות ובדיות בתחומים שונים, והן מופצות לשם השגת רווח כלשהו: כלכלי, פוליטי, חברתי או תדמיתי.
ב. השימוש של מנהיגים בימינו במושג "חדשות כזב" אינו תואם את השימוש המקובל במושג זה. מנהיגים מכנים בשם "חדשות כזב" סיפורים חדשתיים שאינם תואמים את עמדותיהם או מאמרי ביקורת שנכתבים עליהם, זאת כדי להדוף ביקורת המופנית אליהם. השימוש המקובל במושג "חדשות כזב" הוא לציין ידיעות שקריות, עובדות שאינן נכונות.
2. "חדשות הכזב" משפיעות על אירועים פוליטיים / על מאורעות חשובים.
3. **א.** ההמלצה "בדוק את ההטיות שלך ואת דעותיך הקדומות" שונה משאר ההמלצות בתרשים, משום שהיא ההמלצה היחידה הדורשת מן הקורא בדיקה פנימית, בחינה עצמית של דעותיו והשקפותיו. יתר ההמלצות עוסקות בבדיקות של פרטי הידיעה כגון האתר שבו היא פורסמה, תאריך הפרסום שלה וכו'.
משפט מטקסט 3 שיכול לשמש נימוק להמלצה:
"אנשים נוטים להאמין לדיווחים שמאששים את הדעות המקוריות שלהם, שנותנים תוקף לעמדות שלהם". /
"אם הדיווח השקרי עולה בקנה אחד עם העמדה של אותם אנשים, יש סיכוי גדול שהם יאמינו לו". (שורות 23-24)
ב. על הנבחן להשיב על פי ניסיונו אם שיעורי העברית שלמד במהלך שנותיו בבית הספר סייעו לו בפיתוח חשיבה ביקורתית. עליו לנמק את תשובתו או להדגים אותה.
על התשובה להיות לכידה, מנוסחת באופן ברור ותקין, ומפוסקת כהלכה.
4. על הסקירה לתאר את תופעת חדשות הכזב ולהציג את השלכותיה ואת הדרכים להתמודד עימה, על פי שלושת הטקסטים (1)-(3).
הסקירה צריכה להיות טקסט עצמאי, לכיד ובהיר שיהיה בו מיזוג בין הרעיונות המשותפים בטקסטים, וגם יובא בו המידע הייחודי הרלוונטי שבכל טקסט.
בסקירה צריך שיהיה אזכור של המקורות (הטקסטים) וכן שימוש בדרכי מסירה מקובלות. כמו כן על הסקירה להיות מנוסחת באופן ברור, ענייני ותקין ומפוסקת כהלכה.

משרד החינוך

הצעה לפתרון בחינות בגרות בעברית: הבנה, הבעה ולשון, קיץ תשע"ט, מס' 11281

דוגמה לסקירה:

חדשות כזב

תופעת פרסומן של "חדשות כזב" התקיימה גם בעבר, אולם כיום התופעה הולכת ומתפשטת. בשל ההתפתחות הטכנולוגית והרשתות החברתיות נהפכו חדשות הכזב לוורליות, והן מתפשטות בקצב בלתי ניתן לריסון. היקף הידיעות המזויפות הולך וגדל והן מחלחלות לכל תחום. בהיעדר פיקוח על התכנים המפורסמים ברשתות החברתיות, אמינותן של חלק מהידיעות מפוקפקת, וחלקן כוזבות ומטעות (בוחבוט, 2018 ולב, 2017).

ההשלכות של פרסום חדשות הכזב הן דרמטיות. על פי בוחבוט (2018) ולב (2017), חדשות אלה השפיעו על אירועים פוליטיים גדולים, כגון הברקזיט והבחירות לנשיאות ארצות הברית. בוחבוט (2018) מתארת מקרים שבהם הובילו ידיעות כוזבות על חוטפי ילדים למקרי אלימות מזעזעים בקרב אזרחים. פרופסור סונדר (אצל יוקד, 2017) טוען כי הסכנה האמיתית של חדשות הכזב היא שהן גורמות לאנשים להיות ספקניים בנוגע לכל מה שהם קוראים, ובשל כך נפגע מעמדה של התקשורת. דרכי ההתמודדות עם התופעה מגוונות. היישומן ואטסאפ שינה את האופן שבו מוצגות הודעות מועברות (בוחבוט, 2018), פייסבוק השיקה פלטפורמה חדשה שמאפשרת לגולשים להתריע בזמן אמת על ידיעות לא אמינות ובחברת גוגל נקטו צעדי התייעלות דומים, כמו איתור ידיעות מזויפות וסימונן. נוסף על כך, בזכות מענק שהקצה הממשל האמריקני, הפרופסורים ס' סונדר ודונגווין לי מאוניברסיטת פנסילבניה שוקדים על בניית מנגנון אלגוריתמי שיזהה בכל ידיעה אם מדובר בפייק ניוז או לא (יוקד, 2017).

בצד הפתרונות האלה בוחבוט (2018) ולב (2017) רואות את המפתח להתמודדות עם חדשות הכזב בחינוך לאוריינות דיגיטלית שתפתח חשיבה ביקורתית וקריאה ביקורתית, תשומת לב לפרטים ושיקול דעת. לב (2017) מוסיפה ומציינת כי בדיקת מקור הידיעה, זהות המחבר, כותרת הידיעה ותוכן הידיעה יכולה לסייע בקלות באיתור ידיעת כזב.

ביבליוגרפיה:

- ה' בוחבוט, "חדשות כזב: קיצור תולדות ה'פייק ניוז'" מאתר **ynet**, 8 באוקטובר 2018
- צ' יוקד, "שני פרופסורים אמריקאים ינסו לנצח את ה'פייק ניוז'", מאתר **הארץ**, 29 בנובמבר 2017
- א' לב, "4 שיטות בדוקות לזיהוי 'פייק ניוז'", מאתר **חורים ברשת**, 4 באפריל 2017

חלק שני — לשון (50 נקודות)

פרק א: שם המספר, אותיות השימוש ומילות היחס — חובה (10 נקודות)

על הנבחן לענות על שאלות 5 ו-6.

5. א. • בְּשִׁלוֹשָׁה
וּשְׁמוֹנֶה
- אֶחָד
- ב. • מאה עשרים ושישה אלף
בששת
שישה
- שתיים
- ארבע

6. • כלפיהם

• אתכם

משרד החינוך

הצעה לפתרון בחינות בגרות בעברית: הבנה, הבעה ולשון, קיץ תשע"ט, מס' 11281

על הנבחן לבחור באחד מן הפרקים: תחביר או מערכת הצורות.

פרק ב: תחביר (40 נקודות)

על הנבחן לענות על ארבע מן השאלות 7-11 (לכל שאלה – 10 נקודות).

7. א. (1) משפט מאוחה / מחובר / איחוי

(2) משפט מורכב

ב. משום שאין חשיבות לציון עושה הפעולה / משום שחשוב יותר להדגיש את עצם הפעולה מלציון את מי שעשה אותה.

ג.

תמורה	המילה או המילים שהתמורה ממירה	התפקיד התחבירי של המילה או המילים שהתמורה ממירה
עטלפים דמויי אדם, שטח מאבני בזלת ועצי ירח	גילויים (חדשים על החיים בירח)	מושא
ג'ון הרשל	האסטרונום המוכר	נושא

ד. (1) לכאורה, כביכול

(2) להביע ספק / להביע הסתייגות / לציון שהתוכן אינו נכון.

פסוקית לוואי

8. א. I. שקר | שנאמר לעיתים תכופות מדי | נהפך לאמת.

פסוקית נושא

III. עונשו של השקרן הוא | שהוא אינו יכול להאמין לשום אדם.

ב. נהפך – אוגד

הוא – אוגד

שהוא – נושא

אינו – אוגד

ג. לשקר אין רגליים / אין לשקר רגליים / אין רגליים לשקר.

ד. (1) כמה אנשים כל הזמן או את כל האנשים זמן-מה

(2) קשר לוגי של ברירה.

פסוקית לוואי

פסוקית תנאי

9. א. (1) אם הדיווח השקרי עולה בקנה אחד עם דעותיהם של הקוראים, יש סיכוי גדול | שהם יאמינו לו.

(2) עולה בקנה אחד

ב. (1) סיבה ותוצאה / סיבתיות / סיבה

(2) שלוש מילים (או צירופים) מבין אלה: מפני ש / תגרום (ל) / לכן / כי

(3) אנשים יהיו ספקנים (בנוגע לתוכן הידיעות).

• האמינות של הסיפורים העיתונאיים תהיה בסכנה.

• חדשות מזויפות פוגעות במעמד העיתונות ובמעמד התקשורת כולה.

משרד החינוך

הצעה לפתרון בחינות בגרות בעברית: הבנה, הבעה ולשון, קיץ תשע"ט, מס' 11281

10. א. (1) כדי להילחם בפייק ניוז תפיק פייסבוק מהדורות חדשות משלה.
(2) חדשות כזב – כך כשלה טוויטר במלחמתה בהן.
(3) האיחוד האירופי הציע הצעה למאבק בחדשות הכזב לפני הבחירות. / האיחוד האירופי הציע להיאבק בחדשות הכזב לפני הבחירות.
- ב. I מי הפיץ שקרים ברשת?
II האם העיתונאי חקר או נחקר?
11. א. קבוצה 1: III. פייסבוק מחקה חשבונות מזויפים, שמפעיליהם ניסו לשנות את השיח הציבורי ולהשפיע עליו.
קבוצה 2: II. אם יוכח שהמועמד ניצח בבחירות בגלל חדשות הכזב שהפיץ בנוגע למתנגדיו, יתקיימו בחירות חוזרות.
- ב. אחד מן ההסברים שלהלן:
— שמפעיליהן – חוסר התאמה במין בין כינוי השייכות (הכינוי החבור) בפסקית ובין שם העצם שאליו הוא מתייחס.
— לשנות ולהשפיע על השיח הציבורי – שגיאה במילת היחס המוצרכת של הפועל "לשנות" ("על" במקום "את").
— במידה ויוכח – מילת שעבוד שגויה להבעת תנאי.
— החדשות כזב – יידוע של הנסמך ולא של הסומך.
- ג. (1)

בעקבות הביקורת הנוקבת שספגה פייסבוק בנוגע למתן במה חופשית לחדשות כזב אמר מארק צוקרברג, מייסד הרשת החברתית: "יש לנו אחריות גדולה יותר מאשר רק לבנות טכנולוגיה שדרכה זורם מידע". לדברי צוקרברג, ינקטו צעדי ייעול כדי להגביל את פרסום החדשות הכוזבות בפייסבוק. הוא ציין גם כי פייסבוק החלה לשתף פעולה עם סוכנות ידיעות המתמחה באיתור ידיעות מזויפות כדי לצמצם עד כמה שאפשר את תפוצתן ברשת.

- (2) שניים מבין ההסברים שלהלן:
— פסיק אחרי "צוקרברג" – פסיק לפני תמורה.
— פסיק אחרי "לדברי צוקרברג" – פסיק אחרי הסגר.
— נקודתיים – לפתיחת דיבור ישיר.
— מירכאות – לציון דיבור ישיר.
— נקודה אחרי "מידע" – לציון סוף משפט.
— נקודה אחרי "בפייסבוק" – לציון סוף משפט.
— נקודה אחרי "ברשת" – לציון סוף משפט.

משרד החינוך

הצעה לפתרון בחינות בגרות בעברית: הבנה, הבעה ולשון, קיץ תשע"ט, מס' 11281

פרק ג: מערכת הצורות (40 נקודות)

על הנבחן לענות על ארבע מן השאלות 12-16 (לכל שאלה – 10 נקודות).

12. א. במשקל
ב. ידועות השורש: יו-ד-ע הבניין: קל / פֿעל
נועד השורש: יו-ע-ד הבניין: נפעל
ג. • פיעל
• השווה / משווה / תשווה וכו'
• השתווה / משתווה / אשתווה וכו'
ד. הוצגו – העיצור החסר הוא י'
מידה – העיצור החסר הוא ד'
ה. עשוי, רצוי
ו. מדעי
שם תואר

13. א. (1) מנוגדים – פועל
מוטות – הופעל
(2) נטייה
הטיה
(3) • הנגדה, הגדה
השיר, הנשיר
• הנגנה – נ-ג-ן
הגנה – ג-נ-ן
אוכל – י-כ-ל / כ-ו-ל
אוכל – א-כ-ל
(4) מנהיג / מושג
ב. • כל ארבע המילים המודגשות נגזרו מאותו השורש.

משרד החינוך

הצעה לפתרון בחינות בגרות בעברית: הבנה, הבעה ולשון, קיץ תשע"ט, מס' 11281

14. א. (1) הופצה, להתכונן, תגובה

(2) תושבי

(3) נצפתה

(4) • המחזה

• מ-ח-ז

מחזה

ח-ז-י/ה

ב. מכיר

מעיק

משיב

מסיר

מציע

מגן

15. א. I. • בִּירַר

II. • ש-י-ם, קל / פֶּעַל, לשים

• מוגזמת – הופעל

מעצבנת – פיעל

• שתי נקודות דמיון מבין אלה:

– שאילה מלעז

– צורן □ י לשם תואר

– סיומת נקבה – ת

– גזירה קווית / בסיס וצורן סופי

III. • מְפַרְקֶת

• הכ"ף אינה עיצור גרוני, ולכן אין סיבה להנמכת התנועה.

ב. (1) ציווי

(2) יש לברר מיהו המחבר / תבררו מיהו המחבר / מבררים מיהו המחבר.

משרד החינוך

הצעה לפתרון בחינות בגרות בעברית: הבנה, הבעה ולשון, קיץ תשע"ט, מס' 11281

16. א. (1) ד-ב-ב

(2) פיעל

(3) — הכפולים

— השלמים

ב.

ז-מ-ם	י-ז-ם
זממו	אזום
מזימה	מיזם

ג. (1) תכסיסן

(2) שורש ומשקל / תצורה מסורגת

(3) • רמאי

• קטל / קטאי